

Ayrıca II. Bayezid devrinde İstanbul'da, Galata Sarayı'nın kurulmasına öncülük eden üçüncü bir Gülbaba'nın yaşadığı da bilinmektedir (Atâ Bey, I, 72-73). İstanbul'un Anadolu yakasında Merdivenköy'den Üstgöztepe'ye giden yolun sağında da bir Gülbaba Türbesi bulunmaktadır.

1543-1548 yıllarında, Budin Beylerbeyi Yahyâ Paşazâde Mehmed Paşa'nın emriyle Gülbaba'ya bir türbe yapılmıştır (bk. GÜLBABA TEKKESİ ve TÜRBESİ). Türbe, başta Macaristan'daki Türkler olmak üzere birçok müslümanın ziyaret ettiği bir yer olmuştur. Bunun sonucunda Gülbaba Macarlar'ın edebî hayatına da girerek hakkında hikâyeler, şiirler, makaleler ve bir piyes yazılmış, yaşayan folklor malzemesi olarak menkıbeleri defalarca yayımlanmıştır (bk. Kúnos, *Dervis-baba rozsafâi. Az elsö Budai Gülbaba-legenda*, s. 4). Ziyaretçilerin bir kısmı Gülbaba için bazı manzumeler yazmış, zamanla çoğu kaybolan bu manzumelerden ancak bir iki levha yakın zamana kadar gelebilmiştir (Rumbeyoğlu, III/15, s. 963-964). Budinli Hisâlî'nin bu maksatla yazdığı bir manzume *Osmanlı Müellifleri*'nde yer almaktadır (II, 165).

Gülbaba'nın Misâlî mahlasıyla manzum ve mensur bazı eserler yazdığı ve Hurûfî olduğu kanaati yaygındır; ancak bu eserlerin Gülbaba'ya aidiyeti kesin bir şekilde tesbit edilememiştir. Başta şuarâ tezkireleri olmak üzere kaynaklarda yer alan Misâlî mahlaslı şairlerin Gülbaba ile münasebeti zayıftır (bk. Ahdî, vr. 184^a-185^a; Kınalızâde, II, 851-852; Riyâzî, II, vr. 130^b).

Misâlî mahlasıyla yazılmış başlıca eserler şunlardır: 1. *Feyznâme*. Bir önsözle otuz iki bölümden (makale) oluşan 969 beyitlik bu mesnevinin dört nüshası bilinmektedir (Süleymaniye Ktp, Hacı Mahmut Efendi, nr. 3359/3, vr. 41^b-68^a, nr. 3735, vr. 1^b-22^a, Yazma Bağışlar, nr. 2268/3, vr. 78^b-117^a; Mehmet Sabri Koz özel kitaplığı). 2. *Risâle-i Besmele*. Mensur bir eserdir (Süleymaniye Ktp., Hâşim Paşa, nr. 27/16, vr. 68^b-71^b). 3. *Divân-ı Gülbaba*. Salih Zeki Bolulu tarafından Süleymaniye Kütüphanesi'ne bağışlanan bu eser 186 varaktır (Yazma Bağışlar, nr. 2636). Naci Kum, eserdeki dokuz gazeli yayımlayarak Gülbaba'nın bir Hurûfî şairi olduğunu belirtmiştir (Ün: *Isparta Halk Evi Dergisi*, sy. 26-27, s. 380-384). 4. *Miftâhu'l-gayb*. Millet Kütüphanesi'nde kayıtlı olan nüsha (Şer'iyye, nr. 1355/1)

kayıptır. Misâlî adına kayıtlı on sayfalık bir *Miftâhu'l-gayb* nüshası da İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (TY, nr. 77). Rıza Tevfik (Bölükbaşı), *Etude sur la religion des houroûfis* adlı eserinde (s. 227) *Miftâhu'l-gayb*'in altı beyitlik bir bölümünü yayımlamıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Ahdî, *Gülşen-i Şuarâ*, Millet Ktp., Ali Emîrî, nr. 774, vr. 184^a-185^a; Kınalızâde, *Tezkire*, II, 851-853; Riyâzî, *Riyâzû'ş-şuarâ*, Nurosmaniye Ktp., nr. 3724, II, vr. 130^b; Peçuylu İbrâhîm, *Târîh*, II, 28, 141; Cevrî, *Târîh*, İstanbul 1291, I, 22 vd.; Evliyâ Çelebi, *Seyahatnâme*, VI, 225, 248; Atâ Bey, *Târîh*, I, 72-73; H. J. F. von Purgstall, *Geschichte des Osmanischen Reiches*, Pest 1827-35, X, bk. İndeks; *Kâmûsü'l-a'lâm*, V, 2872; I. Kúnos, "Török irodalom", *Pallas Nagy Lexicon*, Budapest 1897, XVI, 232-236; a.m.f., *Dervis-baba rozsafâi. Az elsö Budai Gülbaba-legenda*, Karcag 1942, s. 4; a.m.f., "Mesemondó Gülbaba Kandur kastely", *Pesti Hirlap (Vasárnapi)*, Budapest 2 December 1928; a.m.f., "Mesemondó Gülbaba Ali Kútja", a.e. (21 Oc-tobur 1928); a.m.f., "Mesemondó Gülbaba Turelemnek drága kove", a.e. (21 April 1929); a.m.f., "Mesemondó Gülbaba Dinnyécske", a.e. (18 Augustos 1929); A. K. Fischer, *Gül-Baba: die Mohammedanische Wallfahrtsstätte in Budapest*, Budapest 1898; B. Tóth, *Magyar Ritkaságok*, Budapest 1899, s. 116; *Osmanlı Müellifleri*, II, 165; G. Jackob, *Aus Ungarns Türkenzeit*, Berlin 1918; T. Menzel, "Beiträge zur Kenntnis der Derwischtag", *Festschrift Georg Jacob*, Leipzig 1932, s. 191; L. Fekete, *Budapest Törtenete: III-Budapest a Törökörban*, Budapest 1944, s. 270, 334 vd.; a.m.f., "Gül-Baba et le bektâsi derkâh de Buda", *AOH*, IV/1-3 (1954), s. 1-18; a.m.f., "Gülbaba", *El²* (İng.), II, 1133-1134; Abdülbaki Gölpınarlı, *100 Soruda Türkiye'de Mezhepler ve Tarikatlar*, İstanbul 1969, s. 158; Gyula Germanus, *Gondolotok Gülbaba Sirjanal*, Budapeşte 1984 (bu eserin bazı bölümleri İsmail Doğan tarafından tercüme edilerek, *TT*, sy. 146 [1996], s. 45-53; sy. 147 [1996], s. 45-53'te yayımlanmış ve devamının da yayımlanacağı belirtilmiştir); K. Polónyi, *Gül-Baba '87*, Budapest 1987; Fahrettin Rumbeyoğlu, "Gül-Baba", *TOEM*, III/15 (1328), s. 962-965; G. Németh, "Der Name Gül-Baba", *KCs.A*, II/5 (1930), s. 331-332, 379; Tahir Erdem, "Gülbaba", *Ün: Isparta Halk Evi Dergisi*, II/19, Isparta 1935, s. 268-271; Naci Kum, "Gülbaba'nın Elde Ettiğimiz İzleri", a.e., III/26-27 (1936), s. 380-384; Fevziye Abdullah Tansel, "Gül-Baba Adı Verilen İki Ayır Şahsiyet Molla Murad Divân'ı ve Sünbül Sinan", *AÜFD*, XVI (1970), s. 67-78; Anna Masala, "Il mistico Gül Baba", *Islam: Storia e Civiltà*, IX/4, Roma 1984, s. 255-261; "Gül-Baba", *TA*, XVIII, 137-140; Orhan F. Köprülü, "Gül-Baba", *JA*, IV, 832-834; Ziya Bakırcıoğlu, "Gülbaba", *TDEA*, III, 387 (aşağıdaki eserlerin "Gülbaba" adını taşıması dışında konuyla bir ilgisi yoktur: *Gül Baba*, İstanbul 1955; Nurettin Gülten, *Gül Baba*, İstanbul 1976; Ali Rıza Önder, "Gül Baba", *TFA*, sy. 162 [1963], s. 2941).

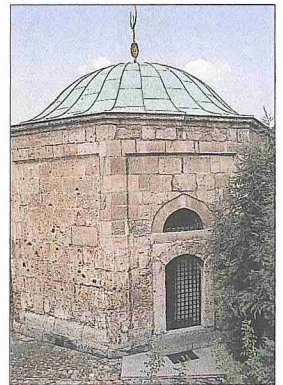

MUSTAFA S. KAÇALIN

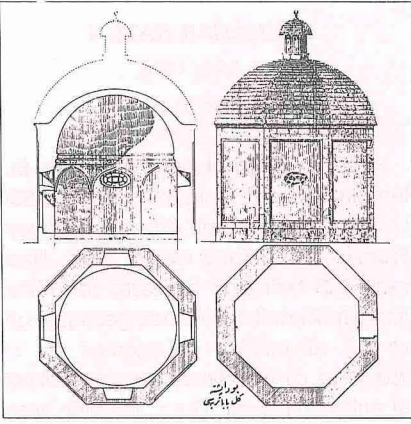
GÜLBABA TEKKESİ ve TÜRBESİ

Budin'de
XVI. yüzyılda yapılmış türbe
ve Bektaşî tekkesi.

Budin'in fetihinden az sonra, 1543-1548 yıllarında Budin Beylerbeyi Yahyâ Paşazâde Mehmed Paşa tarafından Horozkapısı dışında, Veli Bey ilçesi yakınında Gülbababayırı denilen bağılık bir yerde yaptırılmıştır. Evliya Çelebi, "Derişleri gazâyâ gider; yaz ve kış meydanlarında çeşitli şamdan, çerağ, kandiller, buhurdanlar, gülâbdanlar vardır. Kara ve deniz seyyahları mermer kapı ve duvarlarına pek çok beyitler yazmışlardır" dedikten sonra bu tekkenin Gazi Miha-loğulları'nın hayratı olduğunu bildirir. Yine Evliya Çelebi'ye göre Gülbaba, çiçekli bir bahçe içinde kurşun örtülü bir kubbe altında yatar. Sandukası yeşil çuha ile örtülü olup başında Bektaşî tacı vardır. Seyyah, "Âşık u sâdıkınım ettim ziyâret ben gedâ / Bülbül-i güyâ gibi efgân edem ey Gülbaba" diyerek herhalde kendisinin de duvara bir beyit yazdığına işaret eder. Evliya Çelebi daha sonra türbedeki diğer iki beyti nakleder. Bunlardan ikincisinde Gülbaba'nın neleri olduğu bildirilir: "Merzifon'dan gelerek tuttu vatan / Şah Süleyman zamânı Güllü Baba." Evliya Çelebi aynı bilgiyi Budin'in ziyaret yerlerini anlatırken de tekrarlar. Bu yıllarda Budin'in en büyük müslüman mezarlığı Gülbaba Türbesi'nin çevresindeydi. Nitekim bu serhad şehri tasvir eden eski bir gravürde, tekke ve türbenin bulunduğu Gülbababayırı'nın kabirlerle kaplı olduğu işaretlenmiştir. Evliya Çelebi'nin ifadesiyle "nice Zaloğlu Rüstem gibi yiğitlerin" yattığı bu kabristan Budin kaybedildikten sonra ortadan kaldırılmış, XVIII. yüzyılda da bir hıristiyan mezarlığına dönüştürülmüştür.

Gülbaba
Türbesi -
Budin /
Macaristan

Gülbaba Türbesi'nin plan ve kesiti

Aslı Viyana'da bulunan 974 (1566) tarihli bir tamir kaydından öğrenildiğine göre Gülbaba Tekkesi altmış derviş barındıracak büyüklükteydi. Çok zengin vakıfları arasında Tuna üzerinde iki değirmen, Felheviz ve Szent Mihály kiliselerine ait evlerle bir manastır, János Hamamı'nın dört evi, tarlalar ve Solymár nahiyesinin bütünü bulunuyordu. 1551 yılında Budin'e gelen Georg Wernher, buradaki ilicalardan bahseden yazısında adını vermeksizin Gülbaba Tekkesi'ne de birkaç satır ayırmıştır.

Evliya Çelebi Budin'in kaybedilmesinden yirmi dört yıl önce 1073'te (1662), Peter Lambeck 1666'da, Edward Brown da 1669-1671 yılları arasında Gülbaba Tekkesi'ni ve türbeyi ziyaret etmişlerdir. Brown, adını "Dschulpapa" olarak verdiği tekkede şeyhin kendilerine kavun ve meyve ikram ettiğini, karşılığında da birkaç parça gümüş verdiklerini yazar.

Budin'in kaybedildiği yıllarda şehre gelen Giovanni Paolo Zenarolla burada üç tekke bulunduğunu bildirir. Bunlardan Hıdır Baba (Idirbaba) Tekkesi'nde on beş, Miftah (Miktâr) Baba Tekkesi'nde yirmi dervişin barınmasına karşılık Gülbaba (Giulbaba) Tekkesi'nde altmış derviş bulunduğunu, buraya gelen misafirlerin hoş karşılandığını, saygı ve ikram gördüğünü söyler. Budin'in 1686'da Türkler'den alınışına şahit olan İtalyan Bizozeri ise burayı, "Küçük bir koruluk içinde olan Gülbaba Tekkesi'nde buraya adını veren zatın kabri de vardır; bu mezarı çeşitli yerlerden Türkler ziyarete gelirler" diyerek anlatır.

Budin elden çıktıktan hemen sonra 1686'da çizilen bir resimde Gülbaba Tekkesi kırk iki numara ile işaretlenmiştir. Fontana Nessenthaler'in yine Budin'in kaybedilmesinin ardından çizdiği gravürde de yamaçta tekkenin harabesiyle daha yüksekte Gülbaba Türbesi sekiz köşeli mimarisi ve kubbesiyle belirtilmiştir.

1690'da tekke etrafındaki müslüman mezarlığı bağ haline getirilirken binanın bir kısmı üzerinde bir manastır kurulmuş, Gülbaba Türbesi olan yapı da Katolik Cizvit tarikatı rahipleri tarafından işgal edilerek kiliseye çevrilmiştir. Fakat XIX. yüzyıl içinde bu tarikatın faaliyeti durdurulunca türbe hıristiyan ibadet yeri olmaktan çıkarılmıştır. Sultan Abdülaziz'in Batı Avrupa seyahati programında 1867'de Budapeşte'ye de uğraması tasarlandığında türbe, belediye tarafından padişahın ziyaret etmesi ihtimali düşünülerek acele düzenlenmiş, etrafında padişah için bir de çadır kurulmuştur. Ancak Abdülaziz buraya kadar gelmediğinden belediye başkanı, türbenin tabanından küçük bir çukur açtırarak buradan aldığı toprağı Tuna üzerinde bir gemide konaklayan padişaha gümüş bir kap içinde takdim etmiştir. Bundan böyle bir İslâm türbesi görünümünde korunmasına özen gösterilen bu tarihî eser, âdeta Türk-Macar yakınlaşmasının bir sembolü olarak kabul edilmiştir. 1877 yılında Budapeşte'ye gelen, içlerinde Çaylak Tefvik'in de gazeteci olarak bulunduğu kalabalık bir Türk heyeti türbeyi ziyaret etmiş, bu seyahat münasebetiyle Çaylak Tefvik bir kitap yazdığı gibi (bk. bibl.) Macarlar tarafından da içinde, "İttihâd-ı Macar ve Türk ola dâim mes'ûd" nakaratlı bir manzumenin yer aldığı Macarca bir kitap basılmıştır. Bu kitapta bulunan resimler arasında, Gülbaba Türbesi'nin bir İslâm kabrine dönüştürülmüş durumunu ve Türk heyetinin burada Fâtiha okuyuşunu gösteren bir gravür yer almaktadır.

Türbenin çevresi XIX. yüzyılda önce Joseph Thoma'nın mülkiyetine geçmiş, daha sonra Johann Wagner adında bir mimar tarafından satın alınarak buraya Rönesans üslûbunda bir galeri inşa ettirilmiştir. A. Karl Fischer, 1898'de Gülbaba ve türbesi hakkında bir monografi yayımladığında bu galeri henüz yapım halindeydi (bugün artık mevcut olmayan galerinin türbe ile birlikte resmi için bk. TA, XVIII, 138). A. Karl Fischer tarafından 1898'de yayımlanan küçük bir araştır-

mada yer alan bir resimde "tekkenin görünümünü gösterir" denilmekteyse de bütünüyle Batı üslûbundaki bu yapı bir Türk Bektaşî tekkesini değil, aynı yerde sonradan kurulan Cizvit manastırını tasvir etmektedir. Bu yıllarda Budapeşte'ye gelen müslümanlar Gülbaba Türbesi'ni ziyareti ihmal etmiyorlardı. Fischer'in yazdığına göre, bir müslüman ziyaretçi türbe yakınındaki bir evin sahibi bulunan büyük annesine başvurarak evin altındaki, eski bir taş ocağı olan kayadan oyma bodrumu ziyaret etmek istemiş ve Budin'in işgali esnasında düşmandan kaçan soylu bir Türk kızının burada öldüğünü söylemiştir. Wagner'in galerisinin yapımı sırasında türbenin kubbeden temele kadar çatlak olduğu anlaşılacak binaı takviye için yapılan araştırmada temelin yok denilecek kadar az olduğu görülmüş ve içinde herhangi bir kabre de rastlanmamıştır. Gülbaba Türbesi'nin mahiyeti ve Cizvitler'in burayı kilise olarak kullandıkları dönemde ortadan kaldırılıp kaldırılmadığı hususunda artık bir araştırma yapılması mümkün değildir.

Osmanlı Devleti'nin son yıllarında bu türbe ile ilgilenilerek tamir ve tefrişi için yardımda bulunulmuştur. 1885'te Lajos Grill adında bir mimar türbeyi tamir etmiş, Budapeşte'de Türk elçiliğinde görevli Rumbeyoğlu Fahreddin, türbe ve Gülbaba ile ilgili bir monografi yayımlamıştır. Budapeşte Üniversitesi mimarlık öğrencileri I. Dünya Savaşı yıllarında Macaristan'daki Türk eserlerinin rölövelerini çizdiklerinde, Semih Rüstem adında bir öğrenci türbenin o yıllardaki durumunu aksettiren plan ve kesitini çizerek 1917'de yayımlamıştır. Budapeşte'de 1926-1927 yıllarında başşehbender olarak görevli bulunan Müftüoğlu Ahmed

1877'de Budapeşte'de bulunan bir Osmanlı heyetinin Gülbaba Türbesi içinde Fâtiha okuyuşunu tasvir eden gravür (Bilâ, s. 45)

Hikmet türbenin içini İstanbul'dan getirilen seccadelerle döşetmiştir. Gülbaba'ya daima iyi duygular besleyen Macarlar da onu konu alan bir oyun sahneye koymuş ve "Gülbaba" adıyla bir film yapmışlardır. Bu film 1940 veya 1941'de İstanbul'da bir sinemada gösterilmiştir. Romancı ve masal yazarı H. Chr. Andersen ile besteci Huszka'nın Gülbaba ile ilgili eserleri olduğu söylenmektedir.

II. Dünya Savaşı'nın ardından Macaristan'da komünist rejim hâkim olunca türbenin yıkıldığı yolunda bir söylenti çıkmış, ancak bunun gerçek olmayıp sadece içindeki mefruşatın yok edildiği anlaşılmıştır. Macar hükümeti 1960'tan sonra, daha önce Wagner tarafından yapılan ve çeşitli çarpışmalarda yer yer zarar gören sütunlu ve kemerli galeriyi, belirli bir sanat akımının temsilcisi olmasına rağmen yıktırarak türbenin meydana çıkmasını sağlamış, Türk hükümeti de 1973'te buraya birçok sanduka örtüsü, halı, şamdan ve yazı levhası göndermek suretiyle iç dekorasyonunu tamamlamıştır. Gülbaba Türbesi'nin yanına minareli ve kubbeli bir cami inşa edilerek burayı bir İslâm merkezi haline getirme projesi ise henüz gerçekleşmemiştir.

Gülbaba Türbesi, klasik Osmanlı dönemi Türk türbe üslûbuna uygun biçimde sekizgen bir yapı olarak ve muntazam kesme taştan inşa edilmiştir. Üstü aslında muhtemelen kurşun kaplı bir kubbe ile örtülüydü. Bina Cizvit papazları tarafından kiliseye dönüştürüldüğünde iki pencere örülerek bir cephesinde Türk mimarisinde benzeri olmayan oval bir pencere açılmış, kubbenin tepesine de binaya bir kilise görünümü vermesi için bir aydınlık feneri eklenmiştir. Fakat Fischer'in monografisinden öğrenildiğine göre kubbe delinmediğinden bu aydınlık feneri gerçekten içeriyi aydınlatmıyordu. Son onarımlarda bu fener kaldırılarak kubbenin tepesine Türk sanatındaki şekline hiç uymayan bir alem konulmuştur. Türbe kilise haline getirildiğinde yay kemerli kapının bu unsuru sökülerek giriş açıklığı üstteki sivri kemerle birleştirilmişken sonraları bu giriş aslına uygun biçime sokulmuştur.

Rumbeyoğlu Fahreddin türbede Gülbaba'yı anlatan bir levhanın bulunduğunu söyler. İlk beytinde, "Bunda medfun Gülbaba hazretleridir dâimâ / Bülbul-âsâ zâiridir rûh-ı pâk-i etkîyâ" denilen, Kemal adlı bir şaire ait bu methiye sonradan kaybolmuştur.

Gülbaba Türbesi'nin restore edilmesi için faaliyet göstermekle de tanınan müslüman Macar ilim adamı Hacı Abdülkerim Germanus (Gyula Germanus) yapıyı bir kitabına ad olarak seçmiştir. Ancak *Gondolatok Gül Baba Siryánál* (Gülbaba Türbesi'nde düşünceler) adlı bu kitap yazarın bir sembol olarak ele aldığı Gülbaba adı etrafında İslâm kültür ve medeniyetini tanıtmaya yönelik düşüncelerinin yer aldığı bir eserdir (Budapest 1984).

Avrupa içlerindeki Osmanlı-Türk hâkimiyetinin günümüze kadar ulaşabilen pek az sayıdaki mimari hâtıralarından olan Gülbaba Türbesi, Macarlar'ın gösterdiği ilgi ve Türkiye'nin desteği sayesinde uzaklarda kalmış bir geçmiş hayşiyetli bir biçimde yaşatmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Evlîya Çelebi, *Seyahatnâme*, VI, 225, 244-245; B. Eördi, *A Török Küldötség, Látogatá Sának Emlék-Konyve*, Budapest 1877, s. 42-45; Mehmed Teflik, *Yâdigâr-ı Macaristan*, İstanbul 1294; A. K. Fischer, *Gül Baba: die Mohammedanische Wallfahrtsstätte in Budapest*, Budapest 1898; E. Foerk, *Török Emlékek Magyarzâgban*, Budapest 1917, iv. 3; W. Björkman, *Ofen zur Türkenzeit*, Hamburg 1920, s. 37; İ. Habib Sevük, *Tuna'dan Batı'ya*, İstanbul 1935, s. 68 vd.; L. Fekete, *Budapest Törtenete: III-Budapest a Törökkorban*, Budapest 1944, s. 97-98, 270-272, 334-338, 413-414; a.m.f., "Souvenirs turcs en Hongrie", *Nouvelle Revue de Hongrie*, Budapest, Ekim 1943, s. 10; a.m.f., "Gül-Baba et le Bektâsi Derkâh de Buda", *AOH*, IV/1-3 (1955), s. 1-18; A. Kemali Aksüt, *Sultan Aziz'in Mısır ve Avrupa Seyahati*, İstanbul 1944, s. 197; J. Molnár, *Le turbé de Gül Baba*, Budapest 1970; a.m.f., *Macaristan'daki Türk Anıtları*, Ankara 1973, s. 14, iv. XXIV-XXV; a.m.f., *A Török vilâg emlekei Magyarorszâgon*, Budapest 1976, s. 66-68; G. Gerö, *Turkish Monuments in Hungary*, Budapest 1976, s. 29-30; a.m.f., "Beiträge zur Geschichte der Türkischen Bautätigkeit in Ungarn", *Acta Historiae Artium*, XIV, Budapest 1968, s. 244-245, rs. 10; Filiz Yenisehirlioğlu, *Türkiye Dışındaki Osmanlı Mimari Yapıları*, Ankara 1989, s. 89; Ayverdi, *Avrupa'da Osmanlı Mîmârî Eserleri I*, s. 132-133, rs. 72-78; Rumbeyoğlu Fahreddin, "Gül Baba", *TOEM*, III/15 (1328), s. 962-965; Tahir Erdem, "Gülbaba", *Ün: Isparta Halkevi Dergisi*, II/19, Isparta 1935, s. 268-271; Naci Kum, "Gülbaba'nın Elde Ettiğimiz Eserleri", a.e., III (1936), s. 380-384; Fethi Tevetoğlu, "Yıkılan Gülbaba Tekkesi", *TFA*, II (1952), s. 515-516; a.m.f., "Gül-Baba", *TA*, XVIII, 137-140; Yılmaz Öztuna, "Macaristan'da Bir Türk Dergâhı: Gül Baba", *Hayat Tarih Mecmuası*, I/3, İstanbul 1967, s. 7-9; Emin Yakıtal, "Gül Baba", *TDA*, sy. 14 (1981), s. 184-188; Necip Abdülhamitoğlu, "Budapeşte'deki Gül Baba Türbesi", *TK*, XXI/233 (1982), s. 695-703; Anna Masala, "Il mistico Gül Baba - Una tomba ottomano a Budapest", *Islam: Storia e Civiltà*, IX/4, Roma 1984, s. 255-261; Orhan F. Köprülü, "Gül-Baba", *İA*, IV, 832-834.

SEMÂVİ EYİCE

GÜLBAHAR HATUN

(ö. 898/1492)

II. Bayezid'in annesi.

Hayatı hakkında kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Osmanlı sarayına 850 (1446) yılında girdiği, Arnavut, Sırp veya Fransız asıllı olduğu rivayet edilir. Hazeran 1468 tarihli bir hüccette adı Gülbahar bint Abdullah şeklinde geçtiğine göre (BA, Ali Emîrî — II. Mehmed, nr. 33) esir veya cârîye olarak saraya getirildiği anlaşılmaktadır. Onun Şehzade Mehmed ile (Fâtiş Sultan Mehmed) ne zaman tanıştığı ve hanımı olduğu tam belli değildir. Oğlu Bayezid'i 1448'de Dimetoka'da dünyaya getirmiş olmasından hareketle bu evliliğin, Şehzade Mehmed'in tahta ilk cülûsu (1444) ve hal'inin (1446) ardından tekrar tahta çıkan babası II. Murad tarafından İskender Bey'e karşı

Gülbahar Hatun'un mülkleriyle ilgili II. Mehmed'in Şâban 884 (Kasım 1479) tarihli hükmü (BA, Ali Emîrî — II. Mehmed, nr. 24)

